

Åk 1-3, Mellanhedsskolan & Dammfriskolan, Malmö Stad, Ht-13

Lärandeobjekt

Kunna sätta punkt och stor bokstav när man skriver en löpande text

Avgränsning av Lärandeobjektet

Lärandeobjektet har avgränsat utifrån det Centrala innehållet för år 1-3: Språkets struktur med stor och liten bokstav, punkt, frågetecken och utropstecken samt stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.

Det finns många olika strategier att använda för att sätta ut punkt korrekt. Vi valde att fokusera strategier enligt nedanstående kritiska aspekter.

Kritiska aspekter – dessa var kritiska för den här elevgruppen i denna studie. Eleverna behövde urskilja:

- Att när man har berättat klart (ett innehåll) är det en mening och då sätter man punkt
- Att efter punkt börjar alltid nästa mening med att första ordet har stor bokstav
- Att det inte är antalet ord som avgör om det är en mening eller inte
- Att man inte alltid sätter punkt när raden är slut
- Att en menings innehåll inte behöver vara sant för att vara en mening

Exempel på variationsmönster – på någon/några av de kritiska aspekterna

För att eleverna skulle kunna urskilja den kritiska aspekten, **Att när man har berättat klart (ett innehåll) är det en mening och då sätter man punkt**, använde vi oss av nedanstående variationsmönster:

Vi skrev upp två meningar på tavlan/smartboarden:

Katter älskar att.

Katter älskar att leka.

Eleverna fick först diskutera parvis, vilken av dessa som är en mening och vilken som inte är en mening och varför respektive varför inte det är en mening. (kontrastering)

Vi tog sedan upp diskussionen i helklass och eleverna fick dela med sig av sina uppfattningar runt dessa två exempel. Vi drog sedan slutsatsen tillsammans att det är en mening om det är ett färdigt berättat innehåll och då sätter man punkt.

Vi visade sedan 5 exempel på tavlan:

- Hundar älskar att springa.
- Det finns många träd i skogen.
- Barnen spelar och.
- Potatismos är gott.
- Fönster är.

Eleverna fick jobba två och två, med uppgiften: Några av dessa exempel är meningar och några är inte meningar. Vilka är meningar och vilka är inte meningar samt motivera era svar. När de diskuterat klart, gick vi igenom en mening i taget där eleverna fick motivera varför eller varför inte exemplen är meningar, i helklass.

För att göra den kritiska aspekten, **Att en menings innehåll inte behöver vara sant för att vara en mening**, urskiljbar för eleverna använde vi oss av nedanstående variationsmönster:

Vi knöt an till en annan uppgift vi hade tidigare i lektionen där vi jobbat med om "bok penna låda" är en mening eller om "Jag har en bok och en penna i min låda" är en mening.

Vi frågade eleverna: om man inte har en bok och en penna i min låda, är det en mening ändå? Varför då?

Eleverna fick sedan motivera om nedanstående text var en mening eller inte.

Alla katter är vita.

Vi diskuterade tillsammans med eleverna och kom fram till att det som står i en mening inte behöver vara sant för att det ska vara en mening.

För att göra den kritiska aspekten, **Det är inte antalet ord som avgör om det är en mening eller inte**, urskiljbar för eleverna använde vi oss av nedanstående variationsmönster:

Vi skrev på tavlan/smartboarden:

Måns bygger kojor.

Vi frågade eleverna: Är detta en mening? Eleverna fick diskutera i helklass och kom fram till att det var en mening.

Vi skrev sedan på tavlan/smartboarden:

Måns bygger kojor långt inne i den mörka skogen.

Vi frågade eleverna: Är detta en mening, varför respektive varför inte, är det en mening? Eleverna diskuterade återigen och kom fram till att det var en mening.

Vi kom gemensamt med eleverna fram till att det då inte spelar någon roll om det är långa eller korta meningar. Det som avgör om det är en mening eller inte, är om man berättat klart.

Vi frågade sedan eleverna: kan man då ha hur långa meningar som helst? Är nedanstående också en mening, varför respektive varför inte är det en mening?

Måns bygger kojor långt inne i den mörka skogen plötsligt kommer det en stor brun björn lufsande och gapar stort mot Måns som klättrar upp i det närmsta trädet.

Vi kom tillsammans med eleverna fram till att detta inte var en mening då den var alldeles för lång och att det är flera innehåll i detta, så det blir nästan som en hel berättelse istället.

Exempel på elevresultat

På uppgifter som testar om eleverna kan skriva fullständiga meningar, har vi fått följande resultat.

	Förtest	Eftertest
Lektion 1	78%	95%
Lektion 2	51%	98%
Lektion 3	25%	69%

Vår analys är att av den ovan beskrivna undervisningen (exempel på variationsmönster) har denna kunskap påverkats positivt enligt ovan. I lektion 3 undervisade vi också ettor, vilket kan ha påverkat att vi ej fick ett resultat som var nära 100%. Framförallt gjorde eleverna fel på att de skrev för långa meningar, där innehållet ej hörde ihop. Se under Tänkt lektion 4, hur vi vill utveckla undervisningen om detta.

Tänkt lektion 4

Vi skulle vilja behålla behandlingen av nedanstående kritiska aspekt i de inledande momenten och sedan utveckla den på följande sätt. Jämför gärna med behandlingen av denna kritiska aspekt i ovanstående exempel:

- **Att det inte är antalet ord som avgör om det är en mening eller inte**

När vi tillsammans med eleverna kommit fram till att det inte spelar någon roll om det är långa eller korta meningar, för att det kan vara en mening utan det som avgör om det är en mening eller inte, är om man berättat klart skulle vi velat undervisa enligt nedanstående:

Vi skulle frågat eleverna: kan man då ha hur långa meningar som helst? Vad är skillnaden mellan dessa exempel? Vi hade visat eleverna två alternativ som de får jobba med att förklara vilket som är

rätt när det gäller att sätta punkt och vilket som är fel, samt varför respektive varför inte det är korrekt.

Måns bygger kojor långt inne i den mörka skogen plötsligt kommer det en stor brun björn lufsande och gapar stort mot Måns som klättrar upp i det närmsta trädet.

Måns bygger kojor långt inne i den mörka skogen. Plötsligt kommer det en stor brun björn lufsande och gapar stort mot Måns. Han klättrar upp i det närmsta trädet.

Vi hade sedan velat ha en diskussion med eleverna om att den översta inte är en mening då den är för lång och att det finns flera innehåll i den.

Vi hade sedan givit eleverna nedanstående exempel som de två och två skulle diskutera runt och försökt komma fram till vart det ska sättas punkt för att det ska bli korrekt.

Adam sitter på en stol han tycker att det är roligt med fotboll han vill gärna spela varje rast fotbollsproffs är hans drömyrke hans idol är Zlatan.

Under tiden de gjorde detta skulle vi omkring och försöker observera vad eleverna gör för fel och hur de resonerar runt att sätta punkt. När eleverna diskuterat klart och satt ut punkt på de ställen de tror stämmer, tar vi upp de fel vi sett, samt de resonemang vi uppmärksammat. Eleverna skulle tillsammans fått diskutera varför de inte stämmer och varför det ska bli som det ska bli, för att det ska bli korrekt.

Exempel på lärarresultat

Kontraster är verkligen verkfulla för att få eleverna att lära sig något på djupet. Det är viktigt att vi håller konstant så mycket som möjligt och att eleverna får jobba med varför respektive varför inte frågor till de olika exempel som finns i kontrasten.

Undervisning är svårt och det krävs en hel del för lärande! Sådär på djupet brukar vi aldrig gå i vanliga fall och då surfar vi ju faktiskt bara på ytan när vi undervisar, hmm... Vi måste jobba mer medvetet och helst tillsammans med vår undervisning, för att komma riktigt på djupet och få till ett kvalitativt lärande hos våra elever. Tex. tyckte vi tidigare att det var konstigt att eleverna inte gjorde rätt på olika uppgifter när vi har pratat om det så mkt. Ja, det räcker ju inte med att prata om det, vi behöver undervisa om det så att de förstår det annars blir det bara en minneskunskap som försvinner när lektionen är slut.

Det gäller att inte ta så mycket förgivet i vår undervisning. "Att inte barnen ser det vi ser, det ser ju så fel ut och ändå ser de inte det". Detta har vi blivit mer medvetna om nu.

Vi behöver tänka på att separat behandla en kritisk aspekt i taget så att vi inte varierar för mycket på samma gång, så att eleverna får svårt att urskilja det vi avser.

Vi trodde innan lektionen att en så här lång lektion kan vi aldrig ha, men det kan vi, om vi har ett engagerande innehåll där eleverna hela tiden utmanas och få tänka, tex. i kontrasterna. Samt att vi hela tiden fokuserar exakt det som ska läras.

Fusionen är väldigt viktig för elevernas förståelse av hela lärandeobjektet så att det inte bara blir av enskilda öar av kunskap gällande de olika kritiska aspekterna. De måste komma ihop till en helhet.

Vi har idag diskuterat mkt om "dansandet" och svårigheterna i det. Vi ska försöka att inte "dansa" ut för mkt även när det gäller innehåll som ligger väldigt nära det lärandeobjekt som vi undervisar om. När vi undervisar om punkt och stor bokstav skulle det kunna vara att komma in för djupt på vad löpande text är, hålla röd tråd i texten osv.,

Övrigt

I början av studien försökte vi komma fram till vilka olika strategier vi själva har när vi ska sätta punkt. Vi utgick från en bild och skrev en kort löpande text enskilt och sedan diskuterade vi vilka strategier vi själva använde när vi satte punkt. Nedanstående strategier fanns i vår grupp om 5 lärare:

- När man berättat klart någonting då sätter man punkt.
- När det finns ett subjekt och predikat (någon gör någonting), då sätter man punkt.
- Om det är en huvudsats och bisats i en mening så sätter man punkt efter det.
- När läsaren ska kunna stanna upp och reflektera över vad meningen innebär, då sätter man punkt.
- När man behöver pausa i läsandet, då sätter man punkt

Vi hade alltså fem olika strategier, när vi själva skulle sätta punkt i en löpande text. Detta var mycket intressant och nyttigt för oss att få syn på, då det måste vara likadant för eleverna. Vi valde den första för att vi tyckte att den var bäst att börja med i åk. 1 & 3.

Handledare

Henrik Hansson